

Dosarul nr. 2ra-532/21

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. N. Lupașcu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, O. Cojocaru, V. Cotorobai)

ÎNCHEIERE

12 mai 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Societatea pe Acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală”,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală” împotriva lui Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată, și la cererile reconvenționale înaintată de Liubov Rațuc și Vera Sainsus împotriva Societății pe Acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală” cu privire la anularea clauzei abuzive din contract,

împotriva deciziei din 08 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Societatea pe Acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală” și a fost menținută hotărârea din 04 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

constată:

La data de 09 august 2018 SA „Corporația de Finanțare Rurală” a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus cu privire la încasarea datoriei și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanta a indicat că potrivit contractului de împrumut nr. 3537/2017 din 22 februarie 2017, Vitali Nelidov a primit un împrumut bănesc în sumă de 65 000 de lei, cu scadența finală la 15 februarie 2020. Suma împrumutată a fost ridicată de către Vitali Nelidov din casieria corporației în baza dispoziției de plată de casă nr. 53 din 23 februarie 2017 în sumă de 40 000 de lei și în baza dispoziției de plată de casă nr. 55 din 27 februarie 2017 în sumă de 25 000 de lei.

A invocat că potrivit condițiilor specificate în contract, Vitali Nelidov s-a obligat să ramburseze împrumutul în rate și să plătească lunar dobânda aferentă, de asemenea, să plătească dobândă de întârziere și penalitate în cazul încălcării termenelor de rambursare a împrumutului și respectiv, de plată a dobânzii aferente.

A menționat că prin contractele de fidejusiune nr. 3537/2017/1 din 23 februarie 2017 și nr. 3537/2017/2 din 23 februarie 2017, Liubov Rațuc și Vera Sainsus au asigurat executarea corespunzătoare a obligațiilor asumate de debitorul Vitali Nelidov în temeiul contractului de împrumut, iar, în cazul neexecutării obligațiilor pe care le-au garantat, fidejursorii s-au obligat să răspundă solidar cu debitorul față de creditor.

Reclamanta a afirmat că în scopul soluționării amiabile a litigiului, prin reclamația nr. 2/3-47 din 25 iunie 2018, a somat pârâții Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus cu privire la necesitatea achitării sumelor restante, penalităților și dobânzii de întârziere până la data de 09 iulie 2018, însă, aceasta nu a fost recepționată de către destinatari din motiv că ultimii nu au reclamat corespondența de la oficiul poștal, fapt confirmat prin copiile plicurilor poștale returnate.

Prin urmare, SA „Corporația de Finanțare Rurală” a susținut că la data de 03 august 2018 datoria contractuală acumulată de Vitali Nelidov constituia 68 994,88 de lei, formată din: împrumutul curent - 34305,45 de lei, dobânda curentă - 429,77 de lei, împrumutul restant - 12638,85 de lei, dobânda de întârziere - 11296,41 de lei, dobânda restantă - 5791,22 de lei și penalități de întârziere în sumă de 4533,18 lei.

A solicitat încasarea în mod solidar de la Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus a datoriei contractuale în mărime de 68 994,88 de lei și a taxei de stat în sumă de 2069,85 de lei.

La data de 05 aprilie 2019, reclamanta și-a concretizat pretențiile prin majorarea sumelor solicitate spre a fi încasate, solicitând încasarea în mod solidar din contul pârâților a sumei de 102 140,98 de lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 3304,23 de lei.

La data de 30 mai 2019, pârâtele Liubov Rațuc și Vera Sainsus, reprezentate de avocatul Oleg Canțer, au înaintat acțiuni reconvenționale împotriva SA „Corporația de Finanțare Rurală” cu privire la anularea clauzei abuzive din contract.

În motivarea acțiunilor reconvenționale Liubov Rațuc și Vera Sainsus au indicat că punctul nr. 2.1.1. din contractele de fidejusiune din 23 februarie 2017 urmează a fi anulat pentru că este neclar, imprevizibil, nefiind respectat dreptul lor de informare prealabilă.

Au menționat că potrivit pct. 2.1.1. al contractului de fidejusiune, fidejursorul s-a obligat să răspundă solidar cu debitorul în fața creditorului pentru obligațiile asumate de debitor conform contractului de împrumut menționat în punctul 1.1. din contract. În acest sens, fidejursorul va răspunde pentru suma împrumutului nerambursat în termen dar care nu va depăși suma de 65000 de lei și va plăti: dobânda contractuală flotantă la rata inițială de 24% anual, inclusiv în cazul majorării ratei dobânzii în mod unilateral și ulterior de către creditor în condițiile punctului 6.4. al contractului de împrumut indicat în punctul 1.1. din contract; dobânda de întârziere în mărime de 0,5% pentru fiecare zi de întârziere a rambursării împrumutului; penalitatea de întârziere în mărime de 0,5% pentru fiecare zi de întârziere a plății dobânzii; precum și cheltuielile cauzate de rezilierea contractului de împrumut și/sau urmărirea în justiție.

Au susținut că din această prevedere contractuală nu este clar dacă fidejursorii trebuie să achite datoria de bază în mărime de 65 000 de lei, dacă trebuie să achite nu mai mult de 65 000 de lei din dobânzi și penalități sau dacă în suma de 65 000 de lei

se include atât datoria de bază cât și penalitățile și dobânzile.

Totodată, au indicat că această clauză este imprezvizibilă, or, în prevederea contestată se face trimitere la contractul de împrumut încheiat între SA „Corporația de Finanțare Rurală” și Vitali Nelidov, care însă nu a fost adus la cunoștința fidejuserilor Liubov Rațuc și Vera Sainsus și în această situație, ultimele nu pot să cunoască care este întinderea obligațiilor pe care și le-au asumat. Mai mult ca atât, SA „Corporația de Finanțare Rurală” nu a respectat obligația de informare prealabilă în raport cu debitorul Vitali Nelidov, ceea ce la fel reprezintă o incertitudine contractuală.

Astfel, Liubov Rațuc și Vera Sainsus au susținut că circumstanțele expuse indică asupra faptului că prevederile pct. 2.1.1. au fost neclare și imprezvizibile pentru fidejuseri și urmează a fi constatată nulitatea acestei clauze.

Au solicitat constatarea nulității punctului 2.1.1. din contractele de fidejusiune nr. 3537/2017/1 din 23 februarie 2017 și nr. 3537/2017/2 din 23 februarie 2017.

Prin hotărârea din 04 decembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă parțial acțiunea depusă de SA „Corporația de Finanțare Rurală” și s-a încasat în mod solidar de la Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus în beneficiul SA „Corporația de Finanțare Rurală” suma de 46 694,30 de lei cu titlu de împrumut restant, 12 225,22 de lei – dobândă contractuală, 6315,32 de lei – penalitate, 1957,04 lei – taxă de stat proporțional pretențiilor admise și suma de 240 de lei – cheltuieli de citare, în total suma de 67 431,88 de lei. În rest, acțiunea inițială a fost respinsă ca neîntemeiată. Acțiunile reconvenționale înaintate de către Liubov Rațuc și Vera Sainsus au fost respinse ca neîntemeiate.

Prima instanță a conchis că, dat fiind faptul că Vitali Nelidov nu și-a onorat obligațiile asumate prin contractul de împrumut și nu achitat împrumutul și dobânda contractuală, este întemeiată pretenția reclamantului cu privire la încasarea sumei de 46 694,30 de lei cu titlu de împrumut restant și a dobânzii contractuale de 12 225,22 de lei. Totodată, instanța de judecată a considerat că penalitatea stabilită în contract în mărime de 0,5 % pentru fiecare zi de întârziere este excesivă, motiv din care a decis reducerea acesteia până la suma de 6315,32 de lei.

Referitor la pretenția cu privire la încasarea dobânzii de întârziere, prima instanță a menționat că în temeiul art. 942 din Codul civil (în redacția în vigoare din 01 martie 2019), creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobânda de întârziere, fie penalitatea, pe când la caz reclamantul solicită încasarea ambelor plăți.

De asemenea, instanța de judecată a considerat că sunt neîntemeiate acțiunile reconvenționale cu privire la constatarea nulității punctului 2.1.1. din contractele de fidejusiune nr. 3537/2017/1 și nr. 3537/2017/2 din 23 februarie 2017, deoarece clauza contestată este clară și nu conține dispoziții contradictorii, argumentele invocate în acest sens de către Liubov Rațuc și Vera Sainsus fiind neîntemeiate.

La 12 decembrie 2019 SA „Corporația de Finanțare Rurală” a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii din 04 decembrie 2019 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru în partea respingerii acțiunii inițiale și pronunțarea în această parte a unei hotărâri noi, prin care acțiunea inițială să fie admisă integral, cu încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 30590,81 de lei și a penalității în sumă de 6 315,33 de lei, în total 36 906,14 lei,

precum și a taxei de stat pentru prima instanță – 1107,18 lei și pentru apel – 830,38 de lei.

Prin decizia din 08 octombrie 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de SA „Corporația de Finanțare Rurală” și a fost menținută hotărârea din 04 decembrie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că instanța de fond a încasat în totalitate plățile pretinse de creditor ce se referă la rata de corp a datoriei, formată din împrumutul propriu-zis și dobânda contractuală.

Totodată, instanța de apel a indicat că creditorul, cu încălcarea prevederilor legislației privind protecția consumatorului și, urmare a acestui fapt, în mod abuziv a distribuit plățile efectuate de debitor la penalități și dobânzi de întârziere, deși avea obligația de a stinge inițial împrumutul propriu-zis și dobânda la împrumut și, doar după stingerea acestor obligații să calculeze și încaseze plățile penalizatoare. Mai mult ca atât, potrivit cadrului legal existent la data semnării contractului de împrumut și aplicabil prezentului raport juridic și anume, art. 719 lit. f) din Codul civil, creditorul nici nu dispunea de dreptul de a percepe de la debitorul cu statut de consumator penalitate pentru neexecutarea sau executarea întârziată a obligațiilor de plată a împrumutului. Astfel, instanța de fond contrar normei de drept material numite a admis parțial pretenția SA „Corporația de Finanțare Rurală” privind încasarea penalității contractuale, de i această prevedere este una abuzivă și nulă de drept. Or, potrivit pct. 3.2 din contract, împrumut se acordă exclusiv pentru necesități personale.

La fel, Curtea de Apel Chișinău a reiterat că norma de drept material ce reglementează modul de încasare a dobânzii de întârziere și penalității nu permite încasarea concomitentă a acestor plăți, norma fiind aplicabilă și raporturilor juridice instituite în baza contractelor semnate până la 01 martie 2019. Corespunzător, în situația în care instanța a dispus incorect încasarea penalității, iar reclamantul SA „Corporația de Finanțare Rurală” și nici părții nu au contestat hotărârea în această parte, instanța de apel nu poate schimba situația la capitolul respectiv. Totodată, deoarece legea materială și anume, art. 719 lit. f) din Codul civil (în vigoare la data apariției raportului juridic) și art. 942 din Codul civil nu permit încasarea de la debitorul cu statut de consumator a penalităților și nici încasarea concomitentă a penalității și dobânzii de întârziere, instanța de apel nu poate admite pretențiile apelantului și a încasa de la intimați penalitatea într-un quantum mai mare, cum și a dobânzii de întârziere, potrivit pretențiilor din cererea de apel.

La data de 15 ianuarie 2021 SA „Corporația de Finanțare Rurală” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii inițiale și pronunțarea în această parte a unei hotărâri noi, prin care acțiunea inițială să fie admisă integral, cu încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 30590,81 de lei și a penalității în sumă de 11630,65 de lei, în total 36 906,14 lei, precum și a taxei de stat pentru prima instanță – 1107,18 lei, pentru apel – 830,38 de lei și recurs – 553,59 de lei.

În motivarea recursului s-a invocat că la judecarea pretenției privind încasarea penalității, prevederile art. 630 din Codul civil au fost aplicate selectiv. Prima instanță

a făcut uz de dreptul de a reduce penalitatea, însă, contract art. 241 alin. (5) din Codul de procedură civilă și art. 630 din Codul civil, nu a indicat probele și împrejurările în motivarea soluției privind reducerea penalității din oficiu. Or, la caz debitorul nu a invocat și nu a dovedit că se află în stare financiară dificilă, deși a participat la examinarea cauzei în prima instanță, precum nici nu a solicitat reducerea clauzei penale. La fel, nici fidejursorii nu au solicitat reducerea clauzei penale.

Recurenta consideră că penalitatea revendicată nu este disproporționată, nu este excesivă și nici nu depășește dobânda restantă în sumă de 12214,54 de lei.

A menționat că instanța de apel a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și anume art. 719 lit. f) din Codul civil nu urma a fi aplicat la examinarea cauzei în apel, deoarece această normă se referă la nulitatea clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, iar, la caz, prima instanță a respins încasarea penalității nu din motivul nulității clauzei penale, ci a redus cuantumul acesteia conform art. 630 din Codul civil.

SA „Corporația de Finanțare Rurală” a susținut că instanțele de judecată eronat au respins pretenția cu privire la încasarea dobânzii de întârziere, deoarece aceasta este întemeiată, fiind calculată în modul următor: 1) pentru perioada 15 iulie 2017 – 28 februarie 2019, dobânda de întârziere a fost calculată conform art. 619 din Codul civil și pct. 6.6 din contractul de împrumut, în mărime procentuală de 0,5 % pentru fiecare zi de întârziere, constituind 31 112,31 de lei; 2) pentru perioada 01 martie 2019 – 18 noiembrie 2019, dobânda s-a calculat conform art. 942 alin. (2) din Codul civil și pct. 6.1 din contractul de împrumut, în mărime procentuală de 29 % anual (rata dobânzii 24 % + 5 %) constituind suma de 6629,27 de lei. Potrivit pretențiilor concretizate în prima instanță, a solicitat încasarea dobânzii de întârziere în sumă de 30590,81 de lei.

Prin urmare, din cauza neelucidării faptului că dobânda de întârziere solicitată de recurentă nu depășește nivelul dobânzii de întârziere la situația din 28 februarie 2019, adică fiind calculată până la intrarea în vigoare și aplicarea Codului civil modernizat, instanțele ierarhic inferioare nu au reținut că dobânda de întârziere revendicată s-a format conform art. 619 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019).

Astfel, recurenta a invocat că în speță nu urmau a fi aplicate prevederile art. 942 din Codul civil în redacția în vigoare din 01 martie 2019).

La data de 22 ianuarie 2021, SA „Corporația de Finanțare Rurală” a depus o explicație cu privire la cuantumul solicitărilor din recurs, menționând că penalitatea urmărită inițial s-a diminuat de la 12 880,65 de lei până la 11 630,65 de lei, deoarece la 13 august 2019 și 03 iulie 2020 debitorul a efectuat achitări în sumă de 1250 de lei.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 08 octombrie 2020.

Decizia motivată a instanței de apel a fost expediată la adresa electronică a recurente la data de 16 noiembrie 2020 (f.d. 174).

Astfel, recursul, declarat la data de 15 ianuarie 2021, este în termen.

La 01 martie 2021, copia recursului declarat de SA „Corporația de Finanțare Rurală” a fost expediată în adresa intimaților Vitali Nelidov, Liubov Rațuc și Vera Sainsus, cu înștiințarea despre depunerea referinței (f.d. 200).

Referințe nu au fost depuse.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de SA „Corporația de Finanțare

Rurală” nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursul declarat de SA „Corporația de Finanțare Rurală” asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de SA „Corporația de Finanțare Rurală”, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursul declarat de Societatea pe Acțiuni „Corporația de Finanțare Rurală” se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Dumitru Mardari

Mariana Pitic